

Budowanie jakości relacji społecznych

Jakość relacji nauczyciel – uczeń

- Zorientowane na ucznia relacje (empatyczne, ciepłe i zachęcające do myślenia, niedyrektywne) wiążą się pozytywnie z satysfakcją uczniów, ich osiągnięciami szkolnymi, pozytywną motywacją oraz samooceną.
- Kiedy w szkole panują dobre relacje pomiędzy nauczycielami i uczniami zmniejsza się liczba zachowań destrukcyjnych co, podobnie jak pozostałe efekty, może budować zdrowie psychiczne uczniów.
(Cornelius-White, 2007)
- Jednakże międzynarodowe badania Pisa (OECD, 2013) pokazały, że Polska znalazła się na ostatnim miejscu spośród 29 badanych krajów, jeśli chodzi o wartość wskaźnika dla skali relacji nauczyciel-uczeń.

Jakość relacji pomiędzy uczniami

- Realizacja w szkołach programów edukacyjnych kształtujących umiejętności społeczne uczniów powoduje, że uczniowie nie tylko mają lepsze umiejętności społeczne, ale także lepiej postrzegają siebie, innych oraz szkołę a także rzadziej pojawiają się u nich objawy lęku i depresji.
- Dzięki uczestnictwu w programach kształtujących umiejętności społeczne i emocjonalne uczniowie uczą się lepiej rozwiązywać konflikty, zmniejsza się odsetek aktów przemocy stosowanych przez uczniów, poprawia się zachowanie dzieci oraz to, w jaki sposób wyrażają one swoje uczucia. (Pullinger, 2008; Payton i in., 2008)
- Polskie badania (Czapiński, 2009) pokazują jednak, że co piąty uczeń czuje się samotny a poczucie osamotnienia rośnie wraz z wiekiem.
- W badaniach PISA (OECD) wykazano dodatkowo, że polscy nastolatki rzadziej niż nastolatki z innych krajów czytają się lubiani przez swoich rówieśników.

Jakość relacji w gronie pedagogicznym

- Nauczyciele, którzy czują się wspierani przez swoich kolegów i przełożonego bardziej angażują się w swoją pracę a pozytywne relacje interpersonalne zmniejszają wyczerpanie emocjonalne i zwiększają przekonania dotyczące własnej skuteczności.
- Gdy nauczyciele mogą szukać wsparcia u swoich kolegów (a zwłaszcza u dyrektora szkoły) to lepiej radzą sobie ze stresem. (Howard i Johnson, 2002; Szymańska, 2003)
- Relacje w gronie pedagogicznym nie tylko wiążą się z zaangażowaniem, zachowaniem i dobrostanem nauczycieli, ale także modelują zachowania uczniów

Jakość relacji nauczycieli z rodzicami –

- Pozytywne relacje pomiędzy rodzicami i szkołą motywują dzieci do nauki i sprzyjają ich rozwojowi.
- Kiedy rodzice czują się doceniani przez nauczycieli, to przekazują dzieciom wartości szkoły, co zwiększa szacunek jaki uczniowie mają do personelu i pozwala budować lepsze relacje pomiędzy nauczycielami i uczniami.
- Zaufanie pomiędzy nauczycielami i uczniami powoduje, że proces wychowawczy staje się bardziej spójny.

(Hoover-Dempsey i in., 2005; Pianta i Walsh, 1996; Roffey, 2004)

Co sprzyja budowaniu jakościowych relacji społecznych w szkole?

- Właściwa komunikacja interpersonalna
- Okazywanie szacunku i serdeczności
- Wzajemne wsparcie
- Okazywanie uznania
- Rozumienie emocji
- Zaufanie

W szkole to nauczyciel jest najważniejszą jednostką mającą wpływ na budowanie dobrych jakościowo relacji, choć inni członkowie społeczności także powinni o to dbać.

Co sprzyja budowaniu jakościowych

- Częste uśmiechanie się
- Znajomość imion dzieci – nikt przecież nie lubi być anonimowy, nikt nie chce być tylko „numerem w dzienniku”
- Bycie miłym dla uczniów, unikanie krzyku – krzyk podkopuje relację
- Nieporównywanie uczniów – każdy uczeń jest niezależną jednostką, a budowaniu relacji nie sprzyja mówienie mu kto i w czym jest od niego lepszy
- Wiara w uczniów – w to, że dadzą radę, odniosą sukces.
- Uważne słuchanie uczniów
- Odnoszenie tematów lekcji do codziennego życia, szczególnie do doświadczeń uczniów.

Czynniki ryzyka w budowaniu relacji społecznych w szkole

Bariery komunikacyjne

→ Brak umiejętności słuchania, używanie nieodpowiednich komunikatów (np. nadmierne krytykowanie, pouczanie, moralizowanie, etykietowanie), brak przejrzystości lub niedopasowanie komunikatu do odbiorcy

Wzorce wyniesione z rodziny

→ Ważne jest by nauczyciele mieli świadomość, że czasami są dla uczniów pierwszą dorosłą osobą, której można zaufać i która obdarza ich szacunkiem

Czynniki ryzyka w budowaniu relacji społecznych w szkole

Technologia

- Rozmowa ma Messengerze czy na Skypie nie jest tym samym co spotkanie ze znajomymi, podczas którego możemy spojrzeć sobie w oczy, usłyszeć głos, przeżyć coś razem.
- Przebywanie ze sobą „w realu” jest istotne między innymi dlatego, że stwarza okazje do wspólnych doświadczeń i przeżyć, które budują relacje.

Przepracowanie

- Kiedy jesteśmy przepracowani, stajemy się nieobecni w relacjach z innymi.
- Nie da się zbudować prawdziwej i dobrej jakościowo relacji z drugim człowiekiem, gdy jesteśmy w tej relacji obecni jedynie ciałem, a nie duchem.

Zła organizacja pracy

- przestrzeń szkoły - np. brak miejsca na spokojną i swobodną rozmowę
- brak poczucia bezpieczeństwa wśród nauczycieli, uczniów i ich rodziców.

Diagnoza relacji w szkole

- daje możliwość odpowiedniego rozdzielania zadań między uczniami;
- informuje o tym, które dzieci potrzebują większej motywacji ze strony nauczyciela i jak je motywować;
- informuje o tym, jak wzmacniać samoocenę i poczucie własnej wartości;
- wskazuje konflikty między dziećmi i pozwala zapobiegać wykluczeniu z grupy.

Diagnoza relacji w szkole

- pozwala wzmacniać dobre relacje między uczniami;
- wskazuje uczniów popularnych i lubianych oraz tych wykluczonych przez grupę;
- pozwala wnioskować o poziomie zintegrowania klasy;
- pozwala uzyskać obraz więzi między uczniami.

Przykładowe techniki diagnozy relacji w szkole

Relacje pomiędzy uczniami:

- Technika Moreno
- Metoda „Zgadnij kto?”
- Plebiscyt Życzliwości i Niechęci

Relacje szkole – nie tylko między uczniami:

- Skala Relacji Uczeń-Nauczyciel
- Badania Klimatu Szkoły

Jak dbać o relację nauczyciela i ucznia online?

- Organizuj spotkania dla całej klasy;
- Zaczynaj lekcję pytając, co słyszą u uczniów i uczennic;
- Jasno określ zasady spotkań;
- Dowiedz się, jakie warunki zdalnej mają uczniowie i uczennice.

Jak dbać o relację online między uczniami?

- Stwórz możliwość spotkania się w internecie
- Poproś uczniów i uczennice o włączenie kamerek, jeśli to możliwe
- Ustal jasne zasady spotkań
- Organizuj zadania, które mogą realizować razem, nawet zdalnie (projekty, ćwiczenia w grupach, w parach)

Jak dbać o relację online w gronie pedagogicznym?

- Doceniaj zaangażowanie wszystkich nauczycieli
- Organizuj spotkania online (także „niepracowe”)
- Poproś wszystkich o włączenie kamer, jeśli mają taką możliwość
- Poza sprawami związanymi ze szkołą na spotkaniach online rozmawiajcie o tym, co u was słyhać
- Ustalcie wzajemne oczekiwania wobec siebie, zasady współpracy i określcie, kiedy rozpoczyna się i kiedy kończy wasz dzień pracy